

RAPORT ȘTIINȚIFIC PRIVIND FINALIZAREA PROIECTULUI

– 2016

Titlu: *Prima traducere românească a Septuagintei, operă a lui Nicolae Milescu (MS. 45 BAR Cluj).
Ediție critică, studii lingvistice și filologice*

Sursa de finanțare: CNCSIS-UEFISCDI

Cod: **PN-II-ID-PCE-2011-3-0436, nr. 212 from 05/10/2011**

Director de proiect: **prof. dr. Eugen Munteanu**

A. Finalizarea proiectului

Potrivit planificării anuale a activităților, în anul 2016, anul de finalizare a proiectului, eforturile directorului de proiect și ale membrilor echipei s-au concentrat asupra pregătirii pentru tipar a principalului produs științific al proiectului, și anume *ediția critică* cu titlul complet:

VECHIUL TESTAMENT - SEPTUAGINTA. Versiunea lui Nicolae Spătarul Milescu (Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române). Ediție de text, prefață, notă asupra ediției, introducere, bibliografie, indice de cuvinte și forme, indice de nume proprii de Eugen MUNTEANU (coordonator), Ana-Maria GÎNSAC, Ana-Maria MINUȚ, Lucia-Gabriela MUNTEANU, Mădălina UNGUREANU, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2016, 2543 p. ISBN: 978-606-714-293-8.

Din sumarul analitic al lucrării, pe care îl reproducem mai jos, rezultă contribuția efectivă, pe capitol și număr de pagini, a fiecărui membru al echipei.

DN CUPRINS:

Prefață

Noți asupra ediției

Textul ediției

Transcrierea gloselor marginale,
inscripțiile de note și comentarii filologice

Aparatul critic. Studiile filologice și lingvistice

Nicolae Milescu Spătarul. Sinteza biografică

Nicolae Milescu Spătarul, traducător al *Bibliei*

Prezentare cronologică, analitică și critică a cercetării filologice a Ms. 45

Intercă
a *Vechiului Testament*. Contextul cultural-istoric și confesional. Revizuire succcesivă

Raportul textual cu tradiția biblică anterioară

Raportul textual cu textul tipărit la 1688

Raportul textual cu Ms. 4319 (Versiunea Panonoana)

Raportul textual cu originalele traducerii grece din slavă. Principii și tehnici ale traducerii. Liberul stil. Fostul sau prezentul de traducere. Semnificația notațiilor marginale

Particularități lingvistice ale textului

Indicele general de cuvinte și forme (pe DVD)

Apariția volumului de față reprezintă un eveniment important în istoria culturii românești. Textul editat, versiunea românească completă a *Vechiului Testament*, este opera marelui cărturar român din secolul al XVIII-lea, Nicolae Spătarul Milescu (1636-1708), renumit erudit poliglot, poliționar, om politic, diplomat, geograf și explorator și reprezentă, prin dimensiuni, complexitatea, nivelul expresiei lingvistice și literare, unul dintre cele mai semnificative monumente ale vechii români literare. De dimensiuni imponente (921 pagini în folio), păstrat în Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române, textul este editat acum pentru prima dată integral, fiind astfel integrat în circuitul mare al culturii românești.

Traducerea a fost realizată între anii 1661-1664, în Constantinopol, pe cînt Nicolae Spătarul Milescu îndelungă funcția de reprezentant diplomatic (capuchebaiu) pe lângă Poarta Otomană al voievodului Grigorie Ghica al Țării Românești. Faptul și sursa principală a traducerii este Septuaginta greacă, una dintre versiunile tradiționale ale *Vechiului Testament*. Prin această decizie a sa, Milescu efectuează un pas decisiv de deprindere a vechii culturi românești de sferă influenței slavone și de orientare a acestora către limba și cultura greacă. Marturie a unei poziționări ideologice speciale în epocă, Milescu a decu și la drept surș și reper principal pentru traducerea sa o ediție protestantă (calvină) a *Septuagintei*, publicată la Frankfurt am Main. În anul 1597, care avea printru erudiții reputația unei ediții corecte din punct de vedere științific și critică, adoptînd, ca surse secundare, versiunea slavonă a *Bibliei* (Ostrog, 1581), Valuta latinescă a Sf. Ieronim, precum și alte versiuni latinești umaniste ale *Bibliei*. Manuscrisul original al Spătarului a ajuns, în condiții neclare, în Moldova, unde a fost supus unei revizuirii serioase (probabil de Mitropolitul Dosoftei și colaboratorii lui), revizuire din care a rezultat, prin copiere, manuscrisul actual (Ms. 45). Acesta a fost revizuit încă o dată de „oameni ai locului” de la București, care, la inițiativa și cu suportul material al voievodului Șerban Cantacuzino, au tipărit textul în celebra *Biblie de la București* (1688).

Importante de subliniat ar fi următoarele două semnificații istorice ale textului pe care îl edităm aici: 1. Nicolae Spătarul Milescu a efectuat prima traducere integrală a *Septuagintei* într-o limbă vernaculară; 2. prin cuprinderea versiunii sale (revizuite) în *Biblia de la București* (1688), Nicolae Spătarul Milescu a devenit unul dintre coautorii principali ai acestei prime traduceri integrale tipărite a *Bibliei* într-o limbă populară din spațiul confesional ortodox și, implicit, co-fondator al tradiției biblice textuale românești.

Aparatul critic al ediției transmite cititorului o sinteză amplă a nivelului actual al cunoașterii tradiției biblice românești, furnizînd detalii complete asupra istoriei externe a textului, asupra originalilor traducerii, a metodei de traducere folosite, precum și asupra locului ocupat de versiunea Milescu în ansamblul tradiției biblice românești. De asemenea, în secțiunea cuprinzînd studiile lingvistice, autori ediției au depus eforturi considerabile pentru a oferi o imagine veridică și completă asupra textului, la nivelurile fonetic, morfologic, lexică, sintactic și onomastic.

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” IAȘI

VECHIUL TESTAMENT
SEPTUAGINTA

Versiunea lui
NICOLAE SPĂTARUL MILESCU
(Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj
a Academiei Române)

EUGEN MUNTEANU
(coordonator)

ANA-MARIA GÎNSAC

ANA-MARIA MINUȚ

LUCIA-GABRIELA MUNTEANU

MĂDĂLINA UNGUREANU

VECHIUL TESTAMENT
SEPTUĂGINTA

Versiunea lui NICOLAE SPĂTARUL MILESCU
(Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române)

Ediție de text, prefață, notă asupra ediției, introducere,
bibliografie, indice de cuvinte și forme, indice de nume proprii

EUGEN MUNTEANU
(coordonator)

ANA-MARIA GÎNSAC • ANA-MARIA MINUȚ
LUCIA-GABRIELA MUNTEANU • MĂDĂLINA UNGUREANU

EUGEN MUNTEANU (n. 1953) este profesor de lingvistică generală și filologie românească la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. A fost lector de limbă slavă la Școala Normală „Vasilie Lupu” din Iași (1980-2000) și la Iași (2005-2002), profesor invitat la universitățile din Iași (2002-2010) și Viena (2006-2008; 2009-2010) și a participat la importante intrinzi științifice internaționale la Paris, Oxford, Münster, Trier, Iași, Roma, Berlin, Viena, Osnabrück, Innsbruck, Leipzig, Santiago de Compostela, Thessalonica, Pisa, Toronto, Palermo, Thibod, Leuven, Lima, Kunming, Logogon, Payerbach, La Rochelle. Este autorul a peste douăzeci de volume (monografii, ediții critice de texte românești vechi, traduceri comentate din *Septuaginta*, *Curriculum Romanicum*, *St. Augustin*, *Trința de Aquino*, *Simbolism*, *Sancti Iacobi Romanus*, *Divina*, *Nihil obstat*), a douăzeci și șase cărți, a peste două sute de studii și articole de specialitate (lingvistică teoretică, istoria ideilor lingvistice, filosofia limbajului, istoria limbii române literare, lexicologie, lexicografie, semantică, morfologie, filologie biblică) publicate în reviste de nivel înalt din anticărtație și din România. Director al Școlii Doctorale de Studii Filologice a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (2005-2009), director al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din Iași (2009-2013), președinte fondator al Asociației de Filologie și Hermeneutică Biblică din România din 2009, editor fondator al revistei biblice *Interium*, *Romanian Journal for Biblical Philology and Hermeneutics* (din 2010), a Internetia. În anul 2009, Centrul de Studii Biblice „Filologie - Monumenta Linguae Dacoromanorum”, în cadrul cărora a coordonat lucrările de finalizare a monumentalului ediție *Biblia 1688* (16 volume, apărute între anii 2011-2015, adaptându-se celor 9 volume apărute anterior, între 1986-2009).

ANA-MARIA GÎNSAC este cercetător științific II de la Centrul de Studii Biblice Filologice „Monumenta Linguae Dacoromanorum”, autorea a monografiilor *Teorie lingvistică românească. Concept, metodă, problemă* (2013) și coautora a ediției *MLD-Biblia 1688*.

ANA-MARIA MINUȚ este conferențier de la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, autorea a monografiilor *Mariforințarea vechiului în limba română veche* (2002) și a numeroase studii de gramatică istorică și lexicologie românească.

LUCIA-GABRIELA MUNTEANU, doctor în filologie, este profesora la Școala Normală „Vasilie Lupu” din Iași, autorea a monografiilor *Câmpul semantic «drum» în limba română* (2004), coautora ediției *MLD-Biblia 1688* și autorea a numeroase studii și articole de semantică și gramatică istorică.

MĂDĂLINA UNGUREANU, este cercetător științific II de la Centrul de Studii Biblice Filologice „Monumenta Linguae Dacoromanorum”, autorea a ediției critice *Dosoftei, Parvulae prope an. Iași, 1683* (2012) și coautora a ediției *MLD-Biblia 1688*.

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” IAȘI

Coperta lucrării

Descrierea pe scurt a lucrării

Apariția prezentului volum reprezintă un eveniment important în istoria culturii românești. Textul editat, versiunea românească completă a *Vechiului Testament*, este opera marelui cărturar român din secolul al XVII-lea Nicolae Spătarul Milescu (1636-1708), renumit erudit poliglot, polihistor, om politic, diplomat, geograf și explorator și reprezintă, prin dimensiuni, complexitate, nivel al expresiei lingvistice și literare, unul dintre cele mai semnificative monumente ale vechii române literare. De dimensiuni impozante (921 pagini în folio), păstrat în Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române, textul este editat acum pentru prima dată în întregime, fiind astfel integrat în circuitul major al culturii românești.

Traducerea a fost realizată între anii 1661-1664, la Constantinopol, pe când Nicolae Spătarul Milescu îndeplinea funcția de reprezentant diplomatic (capuchehaie) pe lângă Poarta Otomană al voievodului Grigorie Ghica al Țării Românești. Reperul și sursa principală a traducerii este *Septuaginta* grecească, una dintre versiunile tradiționale de bază ale *Vechiului Testament*. Prin această decizie a sa, Milescu efectuează un pas decisiv de desprindere a vechii culturii românești de sfera influenței slavone și de orientare a acesteia către limba și cultura grecească. Mărturie a unei poziționări ideologice speciale în epocă, Milescu a decis să ia drept sursă și reper principal pentru traducerea sa o ediție protestantă (calvină) a *Septuagintei*, publicată la Frankfurt am Main în anul 1597, care avea printre erudiți reputația unei ediții corecte din punct de vedere științific a textului grecesc. În plus, asemenea unui filolog umanist veritabil, Milescu a efectuat o documentare multiplă și critică, adoptând, ca surse secundare, versiunea slavonă a *Bibliei* (Ostrog, 1581), *Vulgata* latinească a Sf. Ieronim, precum și alte versiuni latinești umaniste ale *Bibliei*. Manuscrisul original al Spătarului a ajuns, în condiții neclare, în Moldova, unde a fost supus unei revizuirii serioase (probabil de către Mitropolitul Dosoftei și colaboratorii lui), revizuire din care a rezultat, prin copiere, manuscrisul actual (Ms. 45). Acesta a fost revizuit încă o dată de „oameni ai locului” de la București, care, la inițiativa și cu suportul material al voievodului Șerban Cantacuzino, au tipărit textul rezultat astfel în celebra *Biblie de la București* (1688).

Importante de subliniat ar fi următoarele două semnificații istorice ale textului pe care îl edităm aici: 1. Nicolae Spătarul Milescu a efectuat prima dată în istorie o traducere integrală a *Septuagintei* într-o limbă vernaculară; 2. prin cuprinderea versiunii sale (revizuită) în *Biblia de la București* (1688), Nicolae Spătarul Milescu a devenit unul dintre coautorii principali ai acestei prime traduceri integrale tipărite a *Bibliei* într-o limbă populară din spațiul confesional ortodox și, implicit, co-fondator al tradiției biblice textuale românești.

Aparatul critic al ediției transmite cititorului o sinteză amplă a nivelului actual al cunoașterii tradiției biblice românești, furnizând detalii complete asupra istoriei externe a textului, asupra originalelor traducerii, metodei de traducere folosite, precum și asupra locului ocupat de versiunea Milescu în ansamblul tradiției biblice românești. De asemenea, în secțiunea cuprinzând studiile lingvistice, autorii ediției au depus eforturi considerabile pentru a oferi o imagine veridică și completă asupra textului, la nivelurile fonetic, morfologic, lexical, sintactic și onomastic.

Publicarea integrală, într-o ediție cricico-filologică a celei mai vechi traduceri într-o limbă vernacular (populară) a *Septuagintei* (vechea versiune grecească a *Vechiului Testament*) reprezintă o noutate mondială absolută. Condițiile istorice în care s-a dezvoltat vechea cultură românească au permis această premieră. În alte limbi, vechiul text grecesc al *Septuagintei* a fost tradus abia în secolele XX - XXI, prin proiecte științifice academice.

Sumarul lucrării

Prefață (Eugen Munteanu, 2 p.)

Notă asupra ediției (Eugen Munteanu, 16 p.)

Introducere (343 p.)

I.1. Studiu filologic. Preambul (Eugen Munteanu, 38 p.)

I.2. Conceptul de tradiție biblică

I.3. Biblia ca hipertext

I.4. Tradiția biblică românească. O prezentare sintetică

I.4.1. Începuturile scrisului în limba română

I.4.2. Conținutul și caracteristicile primelor texte biblice românești. Manuscrisele rotacizante

I.4.3. Primele tipăriri românești cu conținut biblic. Activitatea lui Coresi. *Palia de la Orăștie*

I.4.4. Tipărițile lui Simion Ștefan, Mitropolit al Ardealului: *Noul Testament* (1648) și *Psaltirea* (1651)

I.4.5. Asumarea de către înalta ierarhie a Bisericii Ortodoxe a sarcinii de difuzare în limba poporului a *Sfintelor Scripturi*

I.4.6. *Biblia de la București* (1688), actul fondator al tradiției biblice românești

I.4.6.1. Cîteva precizări necesare despre semnificațiile *Bibliei de la București* (1688)

I.4.6.2. Semnificațiile culturale, politice și confesionale ale *Bibliei de la București* (1688)

I.5. Aportul versiunii veterotestamentare a lui Nicolae Spătarul Milescu (Ms. 45) la constituirea tradiției textuale biblice românești

I.5.1. Profil biografic al cărturarului Nicolae Spătarul Milescu

I.5.2. Nicolae Spătarul Milescu – traducător în limba română al *Vechiului Testament*

I.5.2.1. Despre metoda de traducere a lui Nicolae Spătarul Milescu. Izvoarele folosite

I.5.2.2. Literalismul traducerii lui Nicolae Spătarul Milescu

I.5.2.3. Studiu de caz: *furnicoleul*

I.5.2.3.1. Zoonimele biblice

I.5.2.3.2. Statutul contextual în *Septuaginta* și în diferite traduceri al cuvîntului *furnicoleu*

I.5.3.3.3 Ce este de fapt *furnicoleul*. Imaginea sa în bestiariul medieval

I.5.2. Concluzii. Nicolae Spătarul Milescu, figură emblematică a vechiului scris românesc

I.6. Posteritatea *Bibliei de la București* (1688)

I.6.1. Filiera tradițională a Bibliei în limba română

I.6.2. Filiera inovatoare a Bibliei în limba română

I.7. Concluzii și aprecieri prospective

II. Studiu asupra foneticii în Ms. 45 (MĂDĂLINA UNGUREANU, 33 p.)

II.1. Accentul

II.1.1. Cazuri în care poziția accentului, caracteristică perioadei vechi a românei literare, diferă de cea din limba actuală

II.1.2. Accentuarea cuvintelor împrumutate din limbile ebraică și din greacă

II.2. Vocalismul

II.2. 2. Vocalele anterioare [e], [i]

II.2.3. Vocalele posterioare [o], [u]

II.2. 4. Diftongii

II.3. Consonantismul

II.3. 1. Consoanele labiale

II.3. 2. Consoane dentale

II.3. 3. Consoanele [ʃ], [z], [dʒ], [ʒ]

II.3. 4. Consoanele prepalatale [ʃ], [ʃ], [ʒ]

II.3. 5. Consoanele lichide [l], [r]

II.3. 6. Laringala [h]

II.3. 7. Grupuri consonantice

II.3. 8. Alte fenomene din domeniul consonantismului în Ms. 45

II.4. Concluzii asupra foneticii în Ms. 45.

III. Studiu asupra morfologiei din Ms. 45 (ANA-MARIA MINUȚ 96 p.)

III.1. Substantivul

III.1.1. Particularități semantice ale substantivelor

III.1.1.1. Substantivele masive

III.1.1.2. Substantivele abstracte

III.1.1.3. Substantivele colective

III.1.1.4. Substantivele relaționale

III.1.2. Clasificarea în funcție de expresia fonetic-lexicală a substantivelor

III.1.3. Genul

III.1.3.1. Variații de gen la substantive animate personale

III.1.3.2. Variații de gen la substantive inanimate

III.1.3.2.1. Variațiile masculin – neutru

III.1.3.2.2. Variațiile neutru – feminin

III.1.3.3. Variații de gen la substantive animate nepersonale

III.1.3.4. Alte variații de gen la alte substantive animate nepersonale

III.1.3.4.1. Derivate moționale cu sufixul *-iță*

III.1.3.4.2. Derivate moționale cu sufixul *-oaie*

III.1.3.4.3. Derivate moționale cu sufixul *-ă*

III. 1.3.5. Substantive epicene

III.1.4. Numărul

III.1.4.1. Pluralul substantivelor feminine

III.1.4.2. Pluralul substantivelor masculine

III.1.4.3. Pluralul substantivelor neutre

III.1.5. Cazul

III.1.5.1. Marcarea sintetică a cazurilor genitiv și dativ

III.1.5.2. Marcarea analitic-prepozițională a cazurilor dativ și genitiv

III.1.5.3. Cazul acuzativ

III.1.5.4. Vocativul

III.1.6. Declinarea

III.1.6.1. Tendința de trecere de la declinarea a III-a la declinarea I

III.1.6.2. Tendința de trecere de la declinarea a II-a la declinarea a III-a

III.1.6.3. Tendința de trecere de la declinarea a III-a la declinarea a II-a

III.1.6.4. Reminiscente ale declinării a II-a

III.1.6.5. Tregeri de la declinarea I la declinarea a II-a

III.1.6.6. Oscilații formale în interiorul aceleiași declinări

III.2. Articolul

III.2.1. „Neexprimarea” articolului

III.2.2. Forma etimologică *nește*

III.2.3. Genitivul proclitic *ei, ii, i* la substantive proprii feminine

III.2.4. Folosirea numelor proprii feminine terminate în consoană la forma nedeterminată

III.2.5. Calchierea articolului definit grecesc

III.2.6. Absența articolului definit masculin la genitiv-dativ prin calchierea originalului grecesc

III.2.7. Formele articolului posesiv-genitival

III.2.8. Distribuția formelor articolului demonstrativ adjectival

III.3. Adjectivul

III.3.1. Clase lexico-gramaticale ale adjectivului

III.3.2. Clase semantice de adjective

III.3.3. Exprimarea superlativului

- III.4. Pronumele
 - III.4.1. Pronumele personal
 - III.4.1.1. Flexiunea pronumelor personale
 - III.4.1.1.1. Formele accentuate (nonclitice) de acuzativ și dativ
 - III.4.1.1.2. Formele neaccentuate (clitice) de acuzativ și dativ
 - III.4.1.1.3. Întrebuițarea lui *îns/ însă* ca pronume personale
 - III.4.2. Pronumele personale de politețe
 - III.4.3. Pronumele de întărire
 - III.4.4. Pronumele reflexiv
 - III.4.5. Pronumele și adjectivul posesiv
 - III.4.6. Pronumele și adjectivul demonstrativ
 - III.4.6.1. Pronumele și adjectivul demonstrativ de apropiere
 - III.4.6.2. Pronumele și adjectivul demonstrativ de depărtare
 - III.4.6.3. Pronumele și adjectivul demonstrativ de identitate
 - III.4.6.4. Pronumele și adjectivul demonstrativ de diferențiere
 - III.4.7. Pronumele și adjectivul relativ-interrogativ
 - III.4.8. Pronumele relativ compus
 - III.4.9. Pronumele și adjectivul nehotărât
 - III.4.9.1. Formele *unul, una, altul, alta*
 - III.4.9.2. Formele *vr(e)unul, vruna, vreunii*
 - III.4.9.3. Formele *tot/ toți*
 - III.4.9.4. Formele *fiecarele/ fieștecarele, fieștece*
 - III.4.9.5. Formele *careși/ careleși*
 - III.4.9.6. Forma *cineși*
 - III.4.9.7. Formele calchiate *om carele și om, om*
 - III.4.9.8. Formele *oarecarele/ oarecarii* etc.
 - III.4.9.9. Formele *câteși/ câteșiva* etc.
 - III.4.9.10. Sintagme pronominale nehotărâte formate cu *tot*
 - III.4.9.11. Formele *ceva/ cineva* etc.
 - III.4.9.12. Pronumele nehotărât *neștine*
 - III.4.9.13. Pronumele nehotărât *niscare*
 - III.4.9.14. Adjectivul nehotărât *niște*
 - III.4.10. Pronumele și adjectivul negativ
 - III.4.10.1. Pronumele negativ *nimeni* și alomorfele sale
 - III.4.10.2. Pronumele negativ *nici unul* și alomorfele sale
 - III.4.10.3. Pronumele negativ *nimic* și alomorfele sale
 - III.4.10.4. Alte cuvinte și sintagme cu valoarea pronumelui negativ *nimeni*
- III.5. Numeralul
 - III.5.1.1. Formele numeralului corespunzător numărului 1
 - III.5.1.2. Formele numeralului ordinal corespunzător primei poziții într-o serie
 - III.5.1.3. Forme ale numeralelor corespunzătoare numerelor de la 2 înainte
 - III.5.1.4. Sintagma calchiată *cel cu patru picioare*
 - III.5.1.5. Întrebuițări anaforice și în construcții partitive ale numeralelor cardinale
 - III.5.1.6. Numerale întrebuițate exclusiv ca ordinale
 - III.5.1.7. Afixe formative
 - III.5.1.8. Numeralele compuse decimale
 - III.5.1.9. Formule pronominale speciale pentru ‘sută’ și ‘mie’
 - III.5.1.10. Formele de genitiv-dativ ale numeralelor
 - III.5.2. Numeralul colectiv
 - III.5.3. Numeralul multiplicativ
 - III.5.4. Numeralul distributiv

- III.5.5. Numeralul adverbial
- III.5.6. Numeralul fracționar
- III.6. Verbul
- III.6.1. Conjugările
- III.6.1.1. Trecerea de la conjugarea a III-a la conjugarea I
- III.6.1.2. Verbe trecute de la conjugarea a IV-a la conjugarea a III-a
- III.6.1.3. Oscilații între conjugarea I și conjugarea a IV-a
- III.6.1.4. Verbe menținute la conjugarea a II-a
- III.6.1.5. Verbe menținute la conjugarea a III-a
- III.6.2. Diatezele
- III.6.2.1. Verbe active folosite cu pronume reflexive
- III.6.2.2. Verbe reflexive cu valoare obiectivă
- III.6.2.3. Exprimarea reciprocității
- III.6.2.4. Diateza impersonală
- III.6.2.5. Diateza pasivă
- III.6.3. Modurile și timpurile
- III.6.3.1. Forme iotacizate ale unor verbe
- III.6.3.1.1. Verbe de conjugarea a II-a cu forme iotacizate
- III.6.3.1.2. Verbe de conjugarea a III-a cu forme iotacizate
- III.6.3.1.3. Verbe de conjugarea a IV-a cu forme iotacizate
- III.6.3.2. Forme flexionare „gamatizate”
- III.6.3.3. Formele flexionare *încungjur* și *măsur*
- III.6.3.4. Forme cu sau fără sufix flexionar
- III.6.3.5. Alternanța la indicativ prezent între formele scurte și cele lungi lungi ale verbului *a fi*;
formele de prezent ale verbelor *a usca*, *a acoperi*, *a descoperi*, *a ploua*
- III.6.3.6. Forma de prezent perifrastic *a fi* + gerunziu
- III.6.3.7. Imperfectul indicativului
- III.6.3.8. Perfectul simplu
- III.6.3.9. Perfectul compus
- III.6.3.10. Mai-mult-ca-perfectul
- III.6.3.11. Viitorul
- III.6.3.12. Conjunctivul prezent
- III.6.3.13. Conjunctivul perfect
- III.6.3.14. Condițional-optativul
- III.6.3.15. Imperativul
- III.6.3.16. Infinitivul
- III.6.3.17. Gerunziul
- III.6.3.18. Participiul
- III.6.3.19. Supinul
- III.7. Adverbul
- III.7.1. Clase lexico-gramaticale de adverbe
- III.7.1.1. Adverbe stabile
- III.7.1.2. Adverbe mobile
- III.7.2. Adverbe deictice și adverbe anaforice
- III.7.3. Locuțiuni adverbiale
- III.7.4. Clase semantice de adverbe
- III.7.4.1. Adverbe calificative
- III.7.4.2. Adverbe de timp
- III.7.4.3. Adverbe de loc
- III.7.4.4. Adverbe de cantitate
- III.7.4.5. Adverbe aspectuale

- III.7.4.6. Adverbe de cauză și de scop
- III.7.4.7. Adverbe concesive
- III.7.4.8. Adverbe de modalitate
- III.7.5. Adverbe nehotărâte
- III.7.6. Adverbul de negație *nici*
- III.7.7. Exprimarea superlativului la adverbe
- III.7.8. Adverbe însoțite de un clitic pronominal la cazul dativ
- III.8. Prepoziția
- III.8.1. Inventarul de forme
- III.8.1.1. Prepoziția *a* (< lat. *ad* și *ab*)
- III.8.1.2. Prepoziția *adins*
- III.8.1.3. Prepoziția *asemenea*
- III.8.1.4. Prepoziția *asupra*
- III.8.1.5. Prepoziția *atocma*
- III.8.1.6. Prepoziția *cătră*
- III.8.1.7. Prepoziția *de*
- III.8.1.8. Prepoziția *din*
- III.8.1.9. Locuțiunea prepozițională *decinde de*
- III.8.1.10. Prepoziția *după*
- III.8.1.11. Prepoziția *împotriva*
- III.8.1.12. Prepoziția *înde*
- III.8.1.13. Prepoziția *între*
- III.8.1.14. Prepoziția *la*
- III.8.1.15. Prepoziția de origine slavonă *na*
- III.8.1.16. Prepoziția *pre*
- III.8.1.17. Prepoziția compusă *prespre*
- III.8.1.18. Prepoziția *pren*
- III.8.1.19. Prepoziția *pentru/ prentru*
- III.8.1.20. Prepoziția *pînă*
- III.8.1.21. Prepoziția *pregiur/ prenpregiur*
- III.8.1.22. Prepoziția *spre*
- III.8.1.23. Prepoziția *suptu*
- III.9. Conjunția
- III.9. 1. Conjunțiile coordonatoare
- III.9. 1. 1. Conjunțiile coordonatoare copulative
- III.9.1.1.1. Conjunția coordonatoare *și*
- III.9.1.1.2. Conjunția coordonatoare *de*
- III.9.1.1.3. Corelative copulative neomogene
- III.9.1.1.4. *Nici (nice)* cu valoare conjuncțională
- III.9. 1. 2. Conjunțiile coordonatoare adversative
- III.9.1.2.1. Conjunția coordonatoare adversativă *iar*
- III.9.1.2.2. Conjunțiile adversative de contrazicere *însă și dară*
- III.9.1.2.3. Conjunțiile coordonatoare adeversative *ce (ci)* și *fără (numai)*
- III.9.1.3. Conjunțiile coordonatoare disjunctive
- III.9.1.4. Conjunțiile coordonatoare concluzive
- III.9.2. Conjunțiile subordonatoare
- III.9.2.1. Conjunția subordonatoare *ca*
- III.9.2.2. Conjunția subordonatoare *de (dă)*
- III.9.2.3. Conjunția subordonatoare *căci (căce)*
- III.9.2.4. Conjunțiile subordonatoare *că* și *căci* ca mărci ale vorbirii indirecte
- III.9.2.5. Conjunția subordonatoare *să*

- III.9.2.6. Conjuncția subordonatoare cu valori multiple *dacă* (*daca*)
- III.9.2.7. Conjuncția subordonatoare compusă cu valori multiple *ca să*
- III.9.2.8. Conjuncția subordonatoare compusă cu valori multiple *pentru ca să*
- III.9.2.9. Locuțiunea conjuncțională *pentru căce/ pentru căci*
- III.9.2.10. Locuțiunile conjuncționale concesive *măcar că și măcar de*
- III.9.2.11. Conjuncția concesivă *săvai*
- III.9.2.12. Locuțiunea conjuncțională *de folos*
- III.9.2.13. Relativele conjuncționale *cum și cât*
- III.9.2.14. Locuțiunile conjuncționale *ca cînd(u)* și *ca cum*
- III.10. Interjecția
- III.10.1. Interjecții afective
- III.10.2. Interjecția volitivă *iată*
- III.10.3. Interjecția injonctivă *ia*
- III.10.4. Interjecții și locuțiuni interjecționale de atitudine
- III.10.5. Verbe provenite din interjecții
- III.11. Concluzii privitoare la fenomenele morfologice din Ms.45.

IV. Studiu asupra lexicului din Ms. 45 (EUGEN MUNTEANU, 80 p.)

- IV.1. Lexicul comun
 - IV.1.1. Tratatamentul elementelor lexicale cu unică atestare (hapax legomena), al cuvintelor rar folosite, cu forme sau sensuri diferite de cele actuale etc.
 - IV.1.1.1. Cîteva disocieri de metodă
 - IV.1.1.2. Recomandări pentru *Dicționarul limbii române* al Academiei Române (DLR)
 - IV.1.1.3. Exemplificări
 - IV.1.1.3.1. Exemplificare: *neélassa*
 - IV.1.1.3.2. Exemplificare: *asída*
 - IV.1.1.3.3. Exemplificare: *nessa*
 - IV.1.1.3.4. Exemplificare: *soțietáte*
 - IV.1.1.4. Cuvinte din fondul autohton
 - IV.1.1.5. Cuvinte moștenite din limba latină
 - IV.1.1.6. Ebraisme
 - IV.1.1.7. Slavisme și slavonisme
 - IV.1.1.8. Cuvinte împrumutate din limbile slave moderne
 - IV.1.1.8.1. Împrumuturi din limba bulgară
 - IV.1.1.8.2. Împrumuturi din limba polonă
 - IV.1.1.8.3. Împrumuturi din limba ucraineană
 - IV.1.1.8.4. Împrumuturi din limba rusă
 - IV.1.1.8.5. Împrumuturi din limba sîrbo-croată
 - IV.1.1.9. Grecisme
 - IV.1.1.10. Maghiarisme
 - IV.1.1.11. Cuvinte de origine turcă
 - IV.1.1.12. Cuvinte cu etimologie multiplă
 - IV.1.1.13. Elemente lexicale cu etimologie obscură, nesigură, neclară sau necunoscută
- IV.1.2. Glosar analitic

V. Studiu asupra onomasticii din Ms.45 (ANA-MARIA GÎNSAC 36 p.)

- V.1. Introducere
- V.2.2. Transpunerea Npr opace din SEPT.FRANKF. în MS.45
 - V.2.2.1. Adaptarea formală a Npr
 - V.2.2.1.1. Tratatamentul Npr în *Septuaginta*
 - V.2.2.1.2. Adaptarea grafică și/ sau fonetică a Npr din Ms.45

- V.2.2.1.3. Adaptarea morfologică a Npr din Ms.45
 - V.2.2.1.3.1. Categoria gramaticală a genului
 - V.2.2.1.3.2. Categoria gramaticală a cazului și raporturile de determinare
 - V.2.2.1.3.2.1. Formele de nominativ-acuzativ
 - V.2.2.1.3.2.2. Formele de genitiv-dativ
 - V.2.2.1.3.2.3. Formele de vocativ
- V.2.2.2. Traducerea Npr biblice descriptive
 - V.2.2.2.1. Procedeele adaptării formale a toponimelor biblice
 - V.2.2.2.2. Procedeele substituiri prin alte nume a toponimelor biblice
 - V.2.2.2.3. Procedeele traducerii toponimelor biblice descriptive
 - V.2.2.2.3.1. Clasificarea toponimelor descriptive
 - V.2.2.2.3.2. O disociere necesară: planul traducerii propriu-zise – planul transcrierii fonetice interpretative
- V.2.2.3. Tratatamentul Npr în notele marginale din Ms.45
 - V.2.2.3.1. Emendări ale variantei textuale în consens cu sursa principală
 - V.2.2.3.2. Emendări ale variantei textuale în consens cu o sursă secundară
 - V.2.2.3.3. Lecțiuni în consens cu uzul specific limbii țintă
- V.2.3. Concluzii prospective

VI. Studiu asupra sintaxei din Ms. 45 (LUCIA-GABRIELA MUNTEANU, 57 p.)

- VI.1. Cîteva preliminarii teoretice și metodologice
 - VI.1.1. Date istorice
 - VI.1.2. Valoarea epistemologică a Ms. 45
 - VI.1.3. Ms. 45 ca discurs: nivelul sintactic
 - VI.1.3.1. Sintaxa funcțională ca paradigmatică a semnificației gramaticale
 - VI.1.3.2. Versiunea biblică milesiană - discurs creat în procesul traducerii
- VI.2. Cîteva elemente specifice ale sintaxei propoziției și a frazei în Ms.45
 - VI.2.1. Predicatul enunțării
 - VI.2.1.1. Predicatul verbal simplu
 - VI.2.1.2. Predicatul locuțional
 - VI.2.1.3. Elipsa predicatului
 - VI.2.1.4. Predicatul complex
 - VI.2.1.5. Predicatul nominal, subcomponent al predicatului semantic
 - VI.2.1.6. Elipsa verbului copulativ din structura predicatului nominal
 - VI.2.2. Numele predicativ
 - VI.2.2.1. Realizarea propozițională a numelui predicativ prin propoziția predicativă
 - VI.2.3. Subiectul
 - VI.2.3.1. Acordul predicatului cu subiectul
 - VI.2.3.2. Realizarea propozițională a subiectului: propoziția subordonată subiectivă
 - VI.2.4. Predicativul suplimentar sau elementul predicativ suplimentar
 - VI.2.4.1. Propoziția predicativă suplimentară
 - VI.2.5. Complementul predicativ al obiectului
 - VI.2.5.1. Realizarea propozițională a complementului predicativ al obiectului
 - VI.2.6. Complementul direct
 - VI.2.6.1. Reluarea complementului direct
 - VI.2.6.2. Complementul direct intern
 - VI.2.6.2.1. Propoziția subordonată completivă directă
 - VI.2.7. Complementul indirect
 - VI.2.7.1. Propoziția subordonată completivă indirectă
 - VI.2.8. Complementul posesiv
 - VI.2.9. Complementul de agent

- VI.2.10. Complementul comparativ
 - VI.2.10.1. Realizarea propozițională a complementului comparativ: propoziția subordonată completivă comparativă
- VI.2.11. Complementele circumstanțiale
 - VI.2.11.1. Complementul circumstanțial de timp
 - VI.2.11.1.2. Propoziția subordonată circumstanțială de timp
 - VI.2.11.2. Complementul circumstanțial de loc
 - VI.2.11.2.1. Propoziția subordonată circumstanțială de loc
 - VI.2.11.3. Complementul circumstanțial de mod
 - VI.2.11.3.1. Complementul circumstanțial de mod intern
 - VI.2.11.3.2. Propoziția subordonată circumstanțială de mod
 - VI.2.11.4. Complementul circumstanțial cantitativ
 - VI.2.11.4.1. Propoziția subordonată circumstanțială cantitativă
 - VI.2.11.5. Complementul circumstanțial instrumental
 - VI.2.11.5.1. Complementul circumstanțial instrumental intern
 - VI.2.11.5.2. Propoziția subordonată circumstanțială instrumentală
 - VI.2.11.6. Complementul circumstanțial sociativ
 - VI.2.11.6.1. Propoziția circumstanțială sociativă
 - VI.2.11.7. Complementul circumstanțial de relație
 - VI.2.11.7.2. Propoziția subordonată circumstanțială de relație
 - VI.2.11.8. Complementul circumstanțial de cauză
 - VI.2.11.8.1. Propoziția subordonată circumstanțială de cauză
 - VI.2.11.9. Complementul circumstanțial de scop
 - VI.2.11.9.1. Propoziția subordonată circumstanțială de scop
 - VI.2.11.10. Complementul circumstanțial condițional
 - VI.2.11.10.1. Propoziția subordonată circumstanțială condițională
 - VI.2.11.11. Complementul circumstanțial concesiv
 - VI.2.11.11.1. Propoziția subordonată circumstanțială concesivă
 - VI.2.11.12. Complementul circumstanțial opozițional
 - VI.2.11.12.1. Propoziția subordonată circumstanțială opozițională
 - VI.2.11.13. Complementul circumstanțial cumulativ
 - VI.2.11.13.1. Propoziția subordonată circumstanțială cumulativă
 - VI.2.11.14. Complementul circumstanțial de excepție
 - VI.2.11.14.1. Propoziția subordonată circumstanțială de excepție
 - VI.2.11.15. Propoziția subordonată circumstanțială consecutivă
- VI.2.12. Atributul
 - VI.2.12.1. Atributul substantival
 - VI.2.12.2. Atributul adjectival
 - VI.2.12.3. Atributul pronominal
 - VI.2.12.4. Atributul verbal
 - VI.2.12.5. Atributul adverbial
 - VI.2.12.7. Propoziția subordonată atributivă
- VI.2.13. Apoziția
 - VI.2.13.1. Propoziția apozitivă
- VI.3. Relațiile sintactice în Ms. 45
 - VI.3.1. Relația de dependență sau de subordonare
 - VI.3.1.1. Tipuri ale relației de dependență
 - VI.3.1.2. Modalități de realizare a relației de dependență
 - VI.3.2. Relația de nondependență sau de coordonare
 - VI.3.2.1. Tipuri și modalități de realizare a relației de coordonare
 - VI.3.3. Relația de echivalență sau apozitivă

- VI.4. Tipologia enunțurilor în funcție de scopul comunicării
- VI.4.1. Enunțuri asertive
- VI.4.2. Enunțuri imperative
- VI.4.3. Enunțuri exclamative
- VI.4.4. Enunțuri interogative
- VI.5. Aspecte ale construcției discursului
- VI.5.1. Afirmăția
- VI.5.2. Negația
- VI.5.3. Modalizarea
- VI.5.4. Deixisul
- VI.5.4.1. Deixisul personal
- VI.5.4.2. Deixisul spațial
- VI.5.4.3. Deixisul temporal
- VI.5.4.4. Deixisul descriptiv
- VI.5.5. Anafora
- VI.5.6. Conectori frastici și transfrastici
- VI.5.7. Repetiția
- VI.5.7.1. Repetiția identică
- VI.5.7.2. Repetiția modificată
- VI.5.7.3. Repetiția imediată și repetiția la distanță
- VI.5.7.4. Repetiția liberă și repetiția fixată
- VI.5.7.5. Tipurile repetitive cele mai frecvente
- VI.5.8. Anacolutul
- VI.5.9. Construcții incidente
- VI.5.10. Elipsa
- VI.5.11. Imbricarea
- VI.6. Concluzii finale privitoare la fenomenele sintactice din Ms.45

Manuscrisul 45 – faximile și text (1163 p.)

Note și comentarii filologice (Eugen Munteanu, Ana-Maria Gînsac, 200 p.)

Rezumate în limbi străine (49 p.)

- I. The Old Testament – The Septuagint. Nicolae the Spathar Milescu’s Version (Ms. 45 from the Library of Cluj Branch of Romanian Academy). Text edition, preface, note on the edition, introduction, bibliography, words and forms index, proper names index
- I.1. Introduction
- I.1.1. A Portrait of a 17th Century Romanian Scholar
- I.1.2. Nicolae the Spathar Milescu, Translator of the Old Testament. Historical, Cultural and Confessional Context
- I.1.3. Before The Spathar Milescu. The First Romanian Biblical Texts
- I.2. The destiny of The Spathar Milescu’s *Old Testament*
- I.2.1. Notes on the Text’s Progress and Revision History (Manuscripts nr. 45, nr. 4389, and the *Bucharest Bible*, 1688)
- I.2.2. Overview of Nicolae The Spathar Milescu’s Work avatars
- I.3. An Examination of The Spathar Milescu’s and his Reviewers Translation
- I.3.1. Principles and Source of the The Spathar Milescu’s and his Reviewer Translation
- I.3.2. Textual data and interpretation criteria
- I.3.3. The Translation’s Literalism
- I.4. Conclusions

- II. L’Ancien Testament – La Septante. La version de Nicolae le Spathaire Milesco (Ms. 45 de la Bibliothèque de la Filiale de Cluj de l’Académie Roumaine). Édition critique, préface, note sur l’édition, introduction, bibliographie, index de mots et de formes, index de noms propres
- I.1. Introduction
- II.1.1. Esquisse de portret d’un erudit roumain du XVIIème siècle
- II.1. Introduction
- II.1.1. Esquisse de portret d’un erudit roumain du XVIIème siècle
- II.1.2. Nicolae le Spathaire Milesco, traducteur du Vieux Testament. Le contexte historique, culturel et confessionnel
- II.1.3. Les antécédents d’initiative du Spathaire Milesco. Les premières traductions bibliques en roumain
- II.2. Le destin de la version du Spathaire Milesco du *Vieux Testament*
- II.2.1. Notes sur le parcours du texte et les révisions successives (les manuscrits nr. 45 et 4389, la *Bible de Bucharest*, 1688)
- II.2.2. Présentation synthétique du parcours de la version biblique de Nicolae le Spathaire Milesco
- II.3. Dates et interprétations sur la traduction du Spathaire Milesco et de ses réviseurs
- II.3.1. Les principes et les sources de la traduction du Spathaire Milesco et de ses réviseurs
- II.3.2. Les données du texte et les critères d’interprétation
- II.3.3. Le littéralisme de la traduction
- II.4. Conclusions
- III. Das Alte Testament - Septuagint. Die Version des Nicolae des Spatharius Milesco (Ms. 45 der Bibliothek der Filiale Cluj der Rumänischen Akademie). Textedition, Vorwort, Anmerkungen zur Edition, Einleitung, Bibliographie, Wörter- und Formenindex, Index der Eigennamen
- III.1. Einführung
- III.1.1. Kurzporträt eines rumänischen Gelehrten des 17. Jahrhunderts
- III.1.2. Nicolae der Spatharius Milesco als Übersetzer des Alten Testaments. Historischer, kultureller und konfessioneller Kontext
- III.1.3. Die Vorgänger Milesco. Die ersten Übersetzungen der Bibel ins Rumänische
- III.2. Die Milesco-Version des Alten Testaments
- III.2.1. Der Text und die nachfolgenden Überarbeitungen (die Manuskripte 45 und 4389, die *Bukarester Bibel* von 1688)
- III.2.2. Zusammenfassende Übersicht über den Weg der Bibelversion Nicolae Milesco
- III.3. Daten und Erklärungen zu den Versionen Milesco und seiner Bearbeiter
- III.3.1. Die Prinzipien und die Quellen der Übersetzung Milesco und seiner Bearbeiter
- III.3.2. Die Textdaten und die Interpretationskriterien
- III.4. Die wörtliche Übersetzung
- III.5. Schlussfolgerungen
- IV. Ветхий Завет - *Септуагинта*. Версия Николая Милеску Спафария (рукопись Ms. 45, Библиотека Филиала Румынской Академии в г. Клуж). Редакция текста, предисловие, примечание к изданию, введение, библиография, алфавитный указатель слов и форм, алфавитный указатель имён собственных
- IV.1. Введение
- IV.1.1. Портрет румынского эрудита XVII века
- IV.1.2. Николай Спафарий Милеску – переводчик Ветхого Завета. Исторический, культурный и религиозный контекст

- IV.1.3. Предшественники инициативы Милеску. Первые переводы Библии на румынский
- IV.2. Судьба Ветхого Завета Милеску
- IV.2.1. Работа над текстом и последующие переработки (Ms. 45 и Ms. 4389, *Бухарестская Библия, 1688*)
- IV.2.2. Краткое изложение пути перевода Библии Николая Спафарий Милеску
- IV.3. Интерпретация перевода Спафарий Милеску и его редакции
- IV.3.1. Переводческие принципы и источники, использованные Спафарий Милеску и его редакторами
- IV.3.2. Критерии интерпретации текста
- IV.3.3. Буквализм перевода
- IV.4. Выводы

B. Activități conexe

Ca director de proiect, Eugen Munteanu a asigurat managementului proiectului prin planificarea, repartizarea și controlul realizării sarcinilor de către membrii echipei, precum și recepționarea materialului redactat, prin asamblarea întregului și predarea lui la editură, urmărirea întregului proces editorial de-a lungul întregului an.

Pe lângă operațiile specific de natură filologică și redacțională cerute de realizarea unui volum impozant ca dimensiuni (cca 2600 pagini in folio) și de maximă complexitate redacțională și tipografică (descries mai sus), membrii echipei au realizat și alte operațiuni privind diseminarea secundară a rezultatelor cercetării, astfel:

Articole

1. Eugen Munteanu/ Lucia-Gabriela Munteanu, *La Septante traduite en roumain par Nicolae Milescu pendant la première moitié du XVIIe siècle. Contexte historique, significations culturelles, confessionnelles et traductologiques*, în vol. Wim François/ August den Hollender (edit.), *Vernacular Bible and Religious Reform in the Middle Ages and Early Modern Era*, Peeters, Leuven-Paris-Walpole, MA, 2016, p. 247-272.
2. Lucia-Gabriela Munteanu, *Modalizarea, deixisul și alte elemente de construcția discursului în Ms. 45, prima versiune românească integrală a Vechiului Testament, efectuată de Nicolae Milescu Spătarul*; în vol: Eugen Munteanu (coord.), Iosif Camară, Ana-Veronica Catană-Spenchiu, Mădălina Ungureanu (edit.), *Receptarea Sfintei Scripturi între filologie, hermeneutică și traductologie*, vol. IV, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2016, p. 199-208. (ISSN: 2285-5580) (<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/simpozionMLD.html>).

Comunicări științifice

1. Eugen Munteanu, *Sfânta Scriptură – sursă și fundament al imaginarului european comun: sensuri, sintagme, expresii*, comunicare plenară la cea de-a X-a ediție a Simpozionului anual „Fundamente creștine ale culturii române și europene”, Putna, 12-15 mai 2016, organizat de Fundația „Credință și creație” (<http://www.fundatiamaicabenedicta.ro/doc/evenimente/Program-simpozion-Fundamente-crestine-2016.pdf>)
2. Eugen Munteanu, *Rumänische Sprachgeschichte. Eine Synthese*, conferință plenară la Österreichisch-Rumänisches Sommerkolleg Kolleg, 12 September, 2016, Payerbach-Reichenau, Austria (Seminar organizat de Universitatea din Viena, cu sprijinul Ministerului pentru Cercetare și Economie al Guvernului Austriac).
3. Eugen Munteanu, *Les débuts de la lexicographie plurilingue en Roumanie*, comunicare la XXXVIII Colloque International de Linguistique Fonctionnelle, La Rochelle, 17-21 octobre 2016.
4. Lucia-Gabriela Munteanu, *Concluzii selective referitoare la sintaxa Manuscrisului 45, prima traducere integrală a Vechiului Testament în limba română (versiunea „Nicolae Spătarul Milescu”)*,

comunicare prezentată în cadrul Simpozionului Internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, ediția a VI-a, Iași, 27-29 noiembrie, 2016 (<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/simpozionMLD.html>).

5. Eugen Munteanu, *Despre semnificațiile istorice ale versiunii Milescu a Vechiului Testament (ms. 45), în raport cu programul implicit al Mitropolitului Varlaam de traducere în limba română a cărților bisericești*, comunicare susținută în cadrul Colocviului «Cărți românești de învățătură (Iași - 1643, 1646). 370 de la oficializarea limbii române în Moldova», Iași, 9-10 noiembrie 2016.

Acțiuni de promovare a proiectului

1. Eugen Munteanu, *Despre etnogeneza românilor – o perspectivă lingvistică*. Dialog cu Radu Lipovan în cadrul emisiunii „Ora de istorie”, Radio-Iași, 2 februarie 2016, orele 15-16 (<http://radioiasi.ro/emisiuni/despre-etnogeneza-romanilor-o-perspectiva-lingvistica-ora-de-istorie-cu-radu-lipovan/>)
2. Eugen Munteanu, *Limbă și identitate națională*. Dialog cu Radu Lipovan în cadrul emisiunii „Ora de istorie”, Radio-Iași, 16 februarie 2016, orele 15-16 (<http://radioiasi.ro/emisiuni/limba-si-identitate-nationala-ora-de-istorie-cu-radu-lipovan-invitat-prof-univ-dr-eugen-munteanu/>).
3. Eugen Munteanu, *Sfânta Scriptură în viața, cultura și limba românilor*. Dialog cu Radu Lipovan în cadrul emisiunii „Ora de istorie”, Radio-Iași, 26 aprilie 2016 (<http://radioiasi.ro/emisiuni/sfanta-scriptura-in-viata-cultura-si-limba-romanilor-ora-de-istorie-cu-radu-lipovan-invitatul-editiei-prof-univ-dr-eugen-munteanu/>).
4. Eugen Munteanu, *Simpozionul internațional „Cărți românești de învățătură (Iași – 1643, 1646)”*, 5 noiembrie, TVR Iași, emisiunea „Pridvoarele credinței”, orele 17-18, moderator: Ioana Stoian (<http://www.doxologia.ro/pridvoarele-credintei/colocviul-carti-romanesti-de-invataura-prof-univ-dr-eugen-munteanu-pridvoarele>)

Alte activități

1. Eugen Munteanu - coordonarea (alături de prof. dr. Wolfgang Dahmen, Universitatea din Jena) volumului dedicat limbii române din seria *Handbuch der romanischen Linguistik/ Manuel de linguistique romane*, în curs de elaborare sub auspiciile Editurii de Gruyter; 300 pagini format în quarto, 35 de colaboratori din România, Germania, Austria, Spania și Italia.
2. Eugen Munteanu - organizarea, în calitate de președinte al comitetului de organizare, a Simpozionului Național «Explorări în tradiția biblică românească și europeană», organizat de Centrul de Studii Biblico-Filologice «Monumenta linguae Dacoromanorum» al Universității «Alexandru Ioan Cuza», Institutul de Filologie Română «A. Philippide» și Asociația de Filologie și Hermeneutică Biblică din România, ediția a VI-a, Iași, 27 – 29 Octombrie 2016 (membri în comitetul de organizare: Ana-Maria Gînsac, Mădălina Ungureanu). (<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/ProgramSimpozionMLD2016.pdf>)
3. Eugen Munteanu - membru în comitetul de organizare a Colocviului «Cărți românești de învățătură (Iași - 1643, 1646) 370 de la oficializarea limbii române în Moldova», Iași, 9-10 noiembrie 2016, organizat de Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Universitatea Babeș/Bolyai din Cluj, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, Academia Română, Academia de Științe din Chișinău și Universitatea din Rouen
4. Ana-Maria Minuț, Ana-Maria Gînsac, Mădălina Ungureanu, *Finalizarea unui proiect. Prima traducere în limba română a Septuagintei (secolul al XVII-lea), operă a lui Nicolae Spătarul Milescu (Ms. 45, B.A.R. Cluj). Ediție filologică realizată în cadrul Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași, cu sprijinul Consiliului Național al Cercetării Științifice din România (C.N.C.S.) – masă*

rotundă organizată în cadrul Simpozionului Internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană” (Iași, 27-29 octombrie 2016)

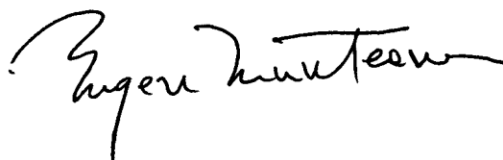
(<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/ProgramSimpozionMLD2016.pdf>)

5. Eugen Munteanu, editarea, în calitate de coordonator, a volumului *Receptarea Sfintei Scripturi între filologie, hermeneutică și traductologie*, vol. IV, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2016, p. 199-208. (ISSN: 2285-5580)

(<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/simpozionMLD.html>).

22 noiembrie 2016

prof. dr. Eugen Munteanu

A handwritten signature in black ink, reading "Eugen Munteanu". The signature is written in a cursive style with a long horizontal stroke at the end.